

Tyvestä puuhun noustaan

Koulutien alku

Koulutieni alku oli tavallisuudesta poikkeava. Sotaan loppui lapsuus. Olin 5-vuotias, kun talvisota syttyi ja juuri täyttänyt kuusi vuotta, kun perheemme joutui lähtemään Sortavalasta evakkotielle Joensuun kautta Seinäjoelle. Aloitin koulun 6-vuotiaana Seinäjoella. Toinen alakoululuokka jäi vähän kesken, kun keväällä 1942 pääsimme takaisin lapsuuteni Sortavalaan. Siellä supistetussa kansakoulussa sain käydä 3. ja 4. kansakoululuokan. Jatko-opiskelu jäi siihen, kun toinen evakkomatka vuonna 1944 vei perheemme Mäntän kautta Haapamäelle, jossa sain päästötodistuksen Haapamäen yhteiskoulun 5. luokalta.

Työhön meno katkaisi opiskelun

Keskikoulusta päästyäni keväällä 1950 perheemme muutti isän työn mukana Helsinkiin. Äsken päättyneen sodan jälkeen oli puutetta kaikesta muusta, mutta ei työpaikoista. Niin alkoi työurani ja keskeytti koulunkäynnin. Viisi vuotta työelämässä kypsytti kuitenkin hiljalleen halun jatkaa opiskelua ja Helsingissä se onnistui. Pääsin iltaopiskelijaksi Valtion Iltaoppikoulun 6. luokalle ja kolmen vuoden opiskelun jälkeen sain painaa valkolakin päähäni.

Yliopisto-opiskelua työn ohessa

Pääsin työn ohessa opiskelemaan Helsingin yliopiston filosofisen tiedekunnan historiallis-kielitieteelliseen osastoon suomen kieltä ja kotimaista kirjallisuutta haaveena valmistua opettajaksi Lappiin. 1950- ja 1960-luvuilla oli opiskelijan suoritettava kaksi pro

exercitio –koetta, joista latinan koe oli pakollinen filosofisessa tiedekunnassa. Toisen kielen sai valita. Olin koulussa lukenut pitkän saksan, joten valinta ei ollut vaikea. Latinaa en ollut koulussa lukenut, sen suorittamisessa auttoivat kesälomien aikana käydyt latinan kesäyliopistokurssit.

1960-luvulla filosofian kandidaatin tutkintoa edelsi humanististen tieteiden kandidaatin tutkinto, josta sain todistuksen keväällä 1963. Opiskelu tuolloin yliopistossa oli kurinalaista, oli lukukausimaksu, oli opintokirja, johon luennoijat merkitsivät pakollisten luentojen alku ja loppumerkinnät, jokaisesta tentistä suoritettiin tenttijälle erillinen maksu. Ei ollut opintoavustuksia eikä halpakorkeisia opintolainoja. Ei ollut opintoviikkoja, vaan suoritukset koostuivat pakollisista luennoista ja tenteistä sekä seminaareista.

Jatkoin opiskelua päämääränä filosofian kandidaatin tutkinto. Jatkoin suomen kielen ja kirjallisuuden syventävien opintojen parissa ja valitsin Valtiotieteellisestä tiedekunnasta aineyhdistelmäni sosiologian, jonka katsoin hyödyttävän silloisia työtehtäviäni. Valmistuin filosofian kandidaatiksi syksyllä 1966. Opettajan haaveet saivat väistyä, kun työelämässä eteeni tuli uusia haastavia tehtäviä aikuiskoulutuksen parissa. Aikaa ei enää riittänyt kiinteään jatko-opiskeluun ja niin jäivät jatko-opinnot vuosikymmeniksi.

Uudelleen opiskelijaksi yliopistoon

Opiskelu ei kuitenkaan kokonaan unohtunut. Olin joutunut työssäni käytännössä tekemisiin opintokerhoissa opiskelevien aikuisten kanssa ja saadakseni työhöni teoreettista viittekehystä ilmoittauduin Tampereen yliopistoon aloittamaan aikuiskasvatuksen laudatur-opintoja. Tampereen yliopisto teki opiskelun mahdolliseksi, kun arvosanan saattoi suorittaa Espoon Työväenopistossa. Aikuiskasvatustieteen professori Aulis Alanen tuli luennoimaan ja johtamaan intensiivikursseja Espooseen. Aikuiskasvatuksen laudatur-arvosanan suoritin vuonna 1976.

Oili Parjon lapsuusvuodet olivat evakon elämää ja tohtorin tie muutti opintokerhojen historian tutkimuksen Kotikasvatusyhdistyksen historian tutkimukseksi.

Työuran jälkeinen opiskelu

Olin työssä ollessani kuulunut järjestöni edustajana Helsingin yliopiston vapaan sivistystyön toimikuntaan ja tavannut toimikunnan kokouksissa Helsingin yliopiston edustajia. Kun eläkkeelle lähtöni tuli ajankohtaiseksi, heräsi minussa jälleen halu jatkaa opiskelua. Otin yhteyttä toimikunnassa mukana olleeseen professori Martti T. Kuikkaan ja tiedustelin, olisiko minulla mahdollisuuksia päästä opiskelemaan kasvatuksen historiaa. Aikomukseni oli lähteä tutkimaan opintokerhotyön historiaa. Professori Kuikka kehotti minua kuuntelemaan hänen kasvatuksen historian luentojaan ja osallistumaan hänen johdolla kokoontuvan jatko-opiskeluryhmän työskentelyyn. Yliopisto hyväksyi minut aikuiskasvatustieteen jatko-opiskelijaksi keväällä 1997 yli 30 vuoden tauon jälkeen. Opiskeluun saatoinkin paneutua vailla rahahuolia, siitä piti huolen riittävä työeläke.

Väitöskirjan aihe täsmentyy

Väitöskirjan aihe oli kirkkaana mielessäni. Opintokerhotyöstä ei ollut olemassa tieteellistä tutkimusta. Kun olin koko työikäni ollut

tekemisissä opintokerhojen kanssa, ei ollut vaikeaa valita väitöskirjan aihetta. Halusin tehdä väitöstutkimuksen opintokerhotyön historiasta.

Opintokerhot ovat yksi järjestöjen työmuoto, joten lähdin etsimään 1900-alussa toimivien järjestöjen arkistoja. Ensimmäisenä tuli vastaan Kotikasvatusyhdistys, jolla opintokerhotyön alkuvuosina oli piirissään eniten opintokerhoja. Kun 1990-luvun alkupuolella mediassa käytiin vilkasta keskustelua siitä, kuuluuko kasvatusvastuu kodilla vai koululle, heräsi uteliaisuuteni Kotikasvatusyhdistystä kohtaan. Yhdistyksellä oli paljon opintokerhoja, mutta nimi viittasi laajempaankin kasvatusta käsittelevään toimintaan. Ja vähitellen opintokerhotyön historia jäi odottamaan tutkijaansa ja aloin tutkia Kotikasvatusyhdistyksen toimintaa.

Lisensiaatin tutkinto välitutkintona

Kun teoreettisesta opiskelusta yliopistossa oli kulunut kauan, katsoin parhaaksi suorittaa ensin lisensiaatin tutkinnon ja jatkaa sitten tohtorin tutkintoon, jos voimia ja taitoa riittää. Sain työni ohjaajaksi professori Martti T. Kuikan. Hän jaksoi lukea työni eri versioita ja rohkaista jatkamaan aloittamaani tutkimista. Uusia virikkeitä työhöni sain professori Seppo Kontiaisen johtamissa neljässä intensiiviseminaarissa, joista kaksi olivat viikonloppuseminaareja. Esittelin seminaareissa työni edistymistä. Kahdessa ensimmäisessä seminaarissa aiheeni oli opintokerhotyö otsakkeella Näkökulma vapaaseen sivistystyöhön. Kahdessa viimeisessä oli aiheena Kotikasvatusyhdistyksen historia. Lisensiaattityöni tarkastettiin lokakuussa 2001 ja se käsitteli Kotikasvatusyhdistyksen perustamista ja toiminnan ensimmäistä vuosikymmentä 1907-1917.

Kohti tohtorin tutkintoa

Lisensiaattitutkimuksesta lausunnonantajilta professori Markku

Heikkilältä ja dosentti Timo Toiviaiselta saamani kannustavan palautteen jälkeen uskaltauduin jatkamaan tieteellistä uraani. Jatkoisin edelleen Kotikasvatussyhdistyksen ja samanaikaisten järjestöjen alkuvuosien toiminnan tutkimista yrityksenä syventää tutkimuksellista otetta.

Väitöstutkimukseni pääotsakkeeksi tuli *Koti on kansan sydän* alaotsakkeeksi Kotikasvatussyhdistyksen perustaminen ja toiminta 1907-1917. Jätin tutkimukseni keväällä 2003 Helsingin Yliopiston kasvatustieteelliselle tiedekunnalle vähän arkaillen. Ohjaajani Professori Kuikka lohdutti minua kuitenkin sanoen, että täydellisiä tutkimuksia syntyy hyvin harvoin ja jälkeen tulevat tutkijat voivat tarkentaa työssä havaittavia aukkoja. Työni hyväksyttiin painettavaksi sen jälkeen, kun professori Markku Heikkilä Helsingin Yliopistosta ja professori Eero Pantzar Tampereen Yliopistosta olivat puoltaneet painoluvan antamista. Tutkimukseni julkaistiin Helsingin Yliopiston kasvatustieteen tutkimussarjassa numerolla 190.

Väitöstilaisuus ja karonkka

Väitösluvan saatuani väitöstilaisuus pidettiin Helsingin yliopiston kasvatustieteellisen tiedekunnan juhlasalissa Bulevardi 12:ssa. Vastaväittäjänä toimi professori Veijo Saloheimo Joensuun Yliopistosta ja kustoksena työni ohjaaja professori Martti T. Kuikka Helsingin Yliopistosta. Juhlasaliin oli kokoontunut koko joukko työtovereita aikaisemmilta työvuosilta, henkilökohtaisia ystäviä elämän varrelta ja tunsin heidän kannustavan voimansa. Kun tutkimukseni käsitteli historiaa, jota en ollut yliopistossa aikaisemmin opiskellut, olin hivenen peloissani, joudunko vastailemaan sellaisiin kysymyksiin, joita en hallitse. Oman työni ja sen aihepiirin tunsin, mutta laajemmat historialliset tietoni olivat vähäiset. Professori Saloheimo pitäytyi kuitenkin työni aihepiirissä, joten väitöstilaisuus eteni leppoisasti. Se kesti vain pari tuntia ja päättyi tilaisuuden jälkeiseen kahvitarjoiluun.

Samana iltana karonkkaan, joka pidettiin Käpylän työväentalossa, osallistui vastaväittäjä professori Saloheimo, kustos professori Kuikka, lähimmät sukulaiseni ja ystäväni niin Suomesta kuin ulkomailtakin. He olivat tulleet jakamaan kanssani ilon työni valmistumisesta. Ilta alkoi karjalaisen pitopöydän äärellä ja jatkui perinteisten puheiden jälkeen vapaamuotoisesti. Kanteleen surumieliset sävelet ja Raita Karpon tulkitsemat karjalaiset laulut veivät ajatukset hetkeksi kotiin Karjalaan. Ystävien puheet vuosien varrelta palauttivat kuitenkin ajatukset takaisin nykyhetkeen.

Niin siirtyi väitöspäiväni elämäni kauneimpien muistojen joukkoon.

Elämää väitöstilaisuuden jälkeen

Väitöstilaisuutta seurasi tyhjiys. Ei ollut tarvetta miettiä, mistä saisin työpaikan. Työura oli takanapäin, väitöstutkimus tehty. Mitä tämän jälkeen? Mielessä kävi ajatus opintokerhoyön historian tutkimisesta, mutta entistä kiinteämmän suhteet vanhimpiin sukulaisiini herättivät kiinnostuksen sukuni historiaan. Pystyisinkö kirjoittamaan aikaisemmin eläneistä esivanhemmistani sukutarinan jälkipolville perinnöksi. Tutkimustyö jatkuu vaikkakaan ei enää yliopistollisena opinnäytetyönä.

Kirjoittajan esittely:

Nimi: Oili Irmeli Parjo

Arvo: FM, KT

Syntymävuosi: 1934

Väitös: 26.9.2003

Vastaväittäjä: prof. Veijo Saloheimo (Joensuun yliopisto)

Kustos: prof. Martti T. Kuikka (Helsingin yliopisto)

Väitöskirjan nimi: Koti on kansan sydän Kotikasvatusyhdistyksen perustaminen ja toiminta 1907-1917.